

Közgyűlés

Szalay Ferenc festőművésznek

I.

Szemünk előtt felbútnak sorban ifjúságunk facsemetéi
Eltüntetett venyige-ágak
Új erdők sűrűjében állunk
Erdők! Zöldül ismét a tavasz
öröm sarjad ki ujjainkból
hideggel-széllel szembenéztünk
s megmaradtunk a viharokban
Gyűrűző évek vonulása
jón-rosszon át egyforma renddel
mért s méretett Felnövekedtünk
Akaratunk nem hajladozó
tétovázás a levegőben
Dereink kemény és hatalmas
Próbára tesz olykor a szükség
egymás mellett és egymás ellen
tanítva élni minden élt
Megtanultuk hogy lábunk alatt
a föld egyformán mindünkért van
egyformán árad rák a napfény
s a tápláló víz zuhogása
Ránk tapadtak indák bogáncsok
élősködők férges nyúzósgtek
mohó fogakkal körülöztünk
lesve hogy hátha elgyöngülten
ledőlnekk egyszer magasunkból
a korhatag avarba bukánk
mortalékul a felbomlásnak
Mi mégis megtanultunk élni

II.

Itt veszteltünk a félsötétben
kaszák-kapák közt porosodva
céltalan-rossz kötélárabkák
kikeshedt szíjak celszerűtlen
öreg masinák romjai közt
mi tegnapi kezekhez formált
rangú-rendű segítőársak
völt hivatásunk betelt immár
Tán ha lennének emlékeink
sokkal többet tudnánk beszélni
hogymár dolgozni nem mi kellünk
az egybefoglalt tág mezőkön
a földék barna tengerében
így néma vasunkat a rozsdá
rágja s fájunk megpedeztek
tengelyeink hiába sírnak
mozgás után — Csak ez a tétlen
szemlélődés ez tán a dolgunk
Nézzük dühöngő drága gépek
csodátevő buzgókodását
S az embereket akik vélük
átváltoznak tegnapi görnyedt
önzésük olcsó álmaiból
egyenesült háttá és hitté
s lettek és lesznek magabizón
jobb utak együtt-tervezői
felépitve széles ablakok
jövőre nyíló sokaságát
S ha eszükbe jutunk még néha
mint gyermekkoruk játéka
Meg-megállnak elmosolyodnak

III.

Szálkás durva fenyőfa lőcán
a füstös szobában megülnek
együtt egymáshoz zsúfolódva
fakéreg-arcú görcsös lábú
szikkadt lelkű öregemberek
nénikék varjúszárnyú kendők
kárógó kopott melegében
Fiatalabbak negyven-harminc
esztendővel a talpuk alatt
helyükre nyugton ülők s állók
Lehiggadtak A család gondját
vállukra vették s asszonyokkal
amikor elfűjták a lámpát
lefekvés után álmodoznak
már csak merészen-hangosabban
képzeletük lovára kapván
meg ha egy-két fröccsöt megittak
S hátul ülnek-állnak a jövő
holnapra felöltött emberei
piros lányok suhanc legénykék
s a szombati táncról meg másról
susognak s néha viharásznak
Itt vannak karjuk fölemelni
mint az erdő fái tavasszal
hogymivelük mind kinyílhasson
a rájuk tűző napsütésben
Eljöttek mivel dönteni kell
s fölemelt öklük erejétől
a sárpádlos szűk szoba mintha
tágasulnék fényes teremmé
a mennyezet a fejük fölött
megemelkedik egyszerűen
s fölfénylik szemük csillagától
Azután lassan elszélednek
elindulnak a távollakók
sorban-szorán hazafelé
a többiek még diskurálnak
arról hogy eső kellenék tán
meg a marháknak jobb istálló
hogym az ellető huzatos lett
és nehezebb a munkaegység
Odakinn elnyugszik az este
lehajjták fejüket a házak
tán mégis haza kéne menni
idő s munka holnap sem állhat

Mióta hírt vettem Kőmíves Kelemen építőipari dolgozó súlyos tragédiájának, nem hagytam nyugodni az ügy. Elhatároztam, nyomára járok az esetnek, kikutatom a mozgatórugót.

Kőmíves Kelemenre egy italbolt pultjánál találtam rá, legett meghívtam egy pohár sörre.

— Nézze kérem — kezdte — tudom, hogy maga is, mások is elítélnék engem. Azt mondják rólam: lelketlen vagyok, feláldoztam a feleségemet, meg hasonlókat. Látja, a tröszt is elbocsátott...

— Milyen címen?

— Azon a címen, hogy nem voltam elég gyengéd az asszonyhoz. Pedig tisztelt uram, mint mindennek a világban, ennek az okait is a gazdasági alapítványban kell keresni.

— ??

— Volt egy jó brigádunk. Tizenketten voltunk, szépen dolgoztunk, tisztességesen is kerestünk, a kollektív szellemmel sem volt semmi baj,

Kőmíves Kelemen balladája

együtt jártunk moziba, színházba, futball-meccsre. Aztán jött az az átkozott meló. Alighogy kezdők húzni a falat, észrevettük, hogy a malter nem fog semmit. Amit raktunk délig, leomlott estére, amit viszont raktunk estig, az meg leomlott reggelre. A végén már nem is raktuk, csak leomlott...

— Bejelentettük a dolgot a vezetőségnek, de az csak annyit szolt: a malter olyan, amilyen. Mondtuk, hogy akkor importáljanak jobb minőségű kötőanyagot. Nincs rá devizakeret, felelték. Találjunk ki valami új technológiát, fenyegetőztek, mert ha nem lesz meg a teljesítmény, ugrik a nyereségrészesedés.

Márpedig elég szép summára számítha-

tunk: fél véka ezüstre, fél véka aranyra. — Tudtam, hogy valamit ki kell ötlönni, mert ha nem lesz meg a pénz, akkor az asszony kiver hazulról. Dehát erre — mint tudja — nem került sor, részint mert a fal meglett,

„Most szépen megfogunk, bédobunk a tűzbe. A te gyenge hamvad keverjük a mészbe...”

— Persze az asszony nem volt elég fejlett, nem értette meg mindjárt a dolgot népgazdasági jelentőségét, megpróbált tiltakozni, dehát akkor még a tervszámokat központilag írták elő. Meg kellett csinálni... De azt a várat még ma is megnézheti bárki, az nem olyan, hogy kétszer hozzáér az ember és összedül... — Keszéri legyintett — Hiába, mégis csak nekem lett bajom belőle. Hogy mit ter-

részint mert az asszony be lett falazva...

— Borzasztó...

— No jó, de képzelje azt, milyen borzasztó lett volna, ha a nyakunkra jön a népi ellenőrzés... Mindenesetre nem vethetik a szememre, hogy durván bántam az asszonnyal, vagy nem igyekeztem volna megértetni vele a dolgot. Amint írva is vagyok, szöveg behívtam az irodára, leültettem és emberi hangon megmagyaráztam neki:

„Most szépen megfogunk, bédobunk a tűzbe. A te gyenge hamvad keverjük a mészbe...”

— Persze az asszony nem volt elég fejlett, nem értette meg mindjárt a dolgot népgazdasági jelentőségét, megpróbált tiltakozni, dehát akkor még a tervszámokat központilag írták elő. Meg kellett csinálni... De azt a várat még ma is megnézheti bárki, az nem olyan, hogy kétszer hozzáér az ember és összedül... — Keszéri legyintett — Hiába, mégis csak nekem lett bajom belőle. Hogy mit ter-

Csók

— kapufáért

— Rájöttem — mondta Kovács, aki komor és sápadt orcával telepedett kávéházi törzszakunkhoz —, hogy az életem nem ér egy fabatkát sem.

Vigasztalóan hátba veregettük, már éppen az ő élete nem ér egy fabatkát sem? Hiszen köztisztelőben álló főkönyvelő, szép családja van, anyagi és erkölcsi szempontból is kiegyensúlyozott az élete.

— Nem erről van szó — vágott közbe. — Láttam egy futballmeccset a tv-ben, s rádöbbentem, hogy milyen senki vagyok... Amikor valaki gólt rúg, körülveszik, csókolgatják. Azután láttam csókot kapufarúgásért is.

— És ez miért szomorít el?

— Mert hozzám még soha nem rohant oda senki. Így utólag támadt hiányérzetem. Például: özvegy édesanyám volt és magam erejéből tanultam. Éjszaka gyárban dolgoztam, nappal iskolában. Színjelesen végeztem. Senki se rohant oda hozzám.

— Ezért nem kell búsuinod — mondtuk —, ezt természetesen.

— Nem természetes! — kiáltott fel Kovács. — Azután soha nem loptam, fizetés nélkül vendéglőből nem távoztam. Három gyereket tisztességgel felneveltem, egyszer sem csaltam meg a feleségem, és senki nem lépett hozzám, hogy átkaroljon. Farkas, ha kapufát rúg, akkor is odaszaladnak hozzá...

Kovácsot nem tudtuk megvigasztalni.

A következő héten a törzszakunknál már jókedvűen, mosolygósan üldögélt. Mondtuk, hogy na látja, nem volt igaza a múltkor.

— Dehogynem! — válaszolta nevetve. — Időközben hozzám is odaszaladtak a fiúk, megöleltek és megcsókoláltak.

— Csak nem volt valami újításon?

— Ugyan! — Kimentettél gyereket a zajló Tiszából?

— Dehogy! Szombaton há-

zi futballrangadó volt a célgünknél. A kövérek és a soványok csaptak össze. En a kövérek csapatában 20 méterrel emekül eltaláltam a lasztit és az védhetetlenül vágódott a soványok kapujába...

JENŐ ISTVÁN

ORDAS NÁNDOR

Történetek Juhász Gyuláról

Az április hónap fatálisan kísérte végig Juhász Gyulát egész életén keresztül. 1883. április 4-én született, április 12-én van a névnapja és 1937. április 6-án halt meg.

Születésének 85. évfordulóján a kegyelet jeléül hadi írjunk le néhány apróságot, mellyel a nagy szegedi költőre emlékezünk.

Mindenki tudta, aki társaságához tartozott, hogy Juhász Gyula a legerősebb cigarettát szivta. Igaz, hogy nem szivta le mellre, csak úgy pöfkelte, mint ahogy a pipát szokták, de ha valaki megkínálta valami finomabb, gyengébb cigarettával, nem szívesen fogadta el s az első adandó alkalommal máris leejtette a földre.

Egyszer Rab Géza, az akkor Szegeden élt tehetséges fiatal költő megkérdezte tőle:

— Miért szív Gyula bácsi Dramát? (Ugyanis ez volt akkoriban a legerősebb magyar cigarettája.)

Mire Juhász Gyula rezignáltan válaszolt:

— Mert nincsen Tragédia...

A húszas évek elején egyik Tisza-parti vendéglőben a késő esti órákban együtt ültek az akkori fiatal titánok Juhász Gyulával. Arról folyt a beszélgetés, hogy meg kellene alakítani a fiatal újságírók egyesületét.

— Például nagyon jó lenne — mondta az egyik jelenlévő —, ha az egyesületnek ezt a címet adnánk: „Szegény Újságírók Szövetsége”. Rövidítve ez így hangzana: SZUSZ.

— Természetesen az elnök Juhász Gyula volna — mondta a másik.

— Nagyon helyes! — felelték a többiek.

Az asztal végén az egyik kócos így replikázott: — És az alapszabályokba feltétlenül be kell venni azt is, hogy a tagok könnyeit az elnök tartozik szakállával felszívítani. (Állítólag ekkorról datálódik a költő egyik írói álneve: Szakállszívó.)

A múlt évi Szabadtéri Játékok idején egy Szegeden régen járt barátomat elvittem a Roosevelti térre és megmutattam neki Juhász Gyula szobrát. Barátom csak nézi, nézi a szobrot, míg végre megszólal:

— Ez tényleg egy szakállas ember, de nem Juhász Gyula.

E megjegyzésről eszembe jutott a költőnek egy írása (megjelent a Dél-Magyarországi 1925. szeptember 20-i számában), melyben ezt mondja többek között: „Valaki megcsinálta az arcképe-

men hangulatos kis frászt közöl F. J. tollából, a szegedi éjszakai életről. Többek között ezt írja: „...fél egy. Royal kávéház. Néhány asztalnál ülnek csak, de azért a helyiség lelki szemeim előtt mégis megtelik. Egy ember ül itt, aki egymagában többet jelent egy zsúfolt kávéház közönségénél: Juhász Gyula, a legnagyobb élő költőnk egy üveg homokból és egy ifjú títán társaságában szórakozik. A szülő leve egy kicsit megoldotta Gyula bátyánk nyelvét és élénken biztatja a lobogó söreányú fiatalembert: „Fiam, nagy betyár vagy, de verset írni azért tudsz...” Ok tovább isznak, én pedig tovább megyek egy másik lokába...”

A riportot F. J. jelzéssel az akkor 21 éves Barát János írta és a költő társaságában ülő „lobogó söreányú ifjú títán” — József Attila volt.

Érdekes, ő is áprilisban született...

A SZÍNHÁZ ES TÁRSASÁG 1925. december 14-i számában „Éjféli riport” cí-

Bárdos Pál

Rövidzárlet

Krampács János valóságos mintaképe lehetne a szorgalmas dolgozónak. Több-ször megdicsérték, néhányszor jutalmat is kapott, legszebb jutalma azonban a jó lelkiismeret volt. Példája bizonyítja, hogy a tehetséges ember a legnehezebb körülmények között is kiemelkedik a névtelenségből és neve felkerülhet még a válság faliújságjára is. Pedig a vonal, ahol dolgozott, istenhátamögötti helyre vezetett, vonat is csak naponta kétszer haladt el ór háza előtt. Piros cseréptetős kis órház, sorompó, két sínpar, két szemafór, két váltó, ennyiből állt a birodalom. Azért mégsem volt ő egyszerűen bakker, kis jóindulattal állomásfőnöknek is nevezhetnének. A személyvonat ugyan nem állt meg ott, de a második sínparon időnként elvesztetelt néhány teherkocsi, műtrágyát hozott, és cukorrépat vagy más terményt vitt a távoli város felé. Krampács hosszú munkaviszonya alatt példásan betartotta a szabályzat előírásait, sohasem követett el semmiféle hibát, mert átértette felelősségét a rábízott életkért, valamint a mozgó és álló vagyontárgyáért. Az órház egyik fala és a padlás tele volt oklevelekkel. Munkáját az egyszerűség jellemezte. Ennek oka a vasútvonal automatizálásában keresendő. Annak idején ugyanis hatalmas költséggel távirányítással szerelték fel az egész pályát. Központi

helyre futott be minden információ a mozgó szerelvényekről, s a vesztelő vagonokról, a váltók állásáról, a szemaforok lengő karjáról, a sorompók nyitás-zárásáról, szóval mindenről. Központi helyen automatikusan értékelték az adatokat, aztán géptávirón ment a parancs, melyik váltó hogy álljon, melyik szemafor mit jelezzen, melyik vonat merre fusson, s mikor kell leengedni a rácsos sorompót, vagy meggyújtani este a lámpát. Tulajdonképpen az órház egész tennivalóját is automatizálni lehetett volna, de tervezéskor rossz helyre tettek egy tizedespontot, s ezért az jött ki, hogy olcsóbb Krampács János foglalkoztatása. Később rájöttek a tévedésre és a tervező prémiumjából levontak 10 százalékot. Az órház azonban változatlanul maradt, mert a tervező a szakszervezethez fordult panasszal és az ügyet sem lezárni, sem megoldani nem lehetett többet.

Kis dolgokon múlik minden. Krampács János egy rossz helyre tett tizedespont következtében kiváló alkalmazottja lett a vasútnak. Gondosan rendben tartotta a gondjára bízott szakaszt, virágokat ültetett az órház elé és katonásan tisztelgett az ellihető vonatoknak. Ha nagyrítján teherkocsi érkezett, jelezte a táviró, melyik sínre eresse. Ő kétszer is ellenőrizte a váltót, mielőtt visszajelentett. Minden reggel korán kelt, söpört, locsolta a virágo-